УДК 336.221.4(447) – 049.5

Цимбалюк Анатолій,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри публічного права;
Цимбалюк Світлана,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри митної справи
та товарознавства,
Державний податковий університет,
м. Ірпінь, Україна

ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

Ключові слова: *фіскальна політика, економічна безпека, екологічна безпека.*

Tsymbaliuk Anatoly,
PhD in Ekonomics, Associate Professor,
Professor of the Department of public law;
Tsymbaliuk Svetlana,
PhD in Ekonomics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of customs affair and commodity science,
State Tax University,
Irpin, Ukraine

THE INFLUENCE OF FISCAL POLICY ON THE ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE

Keywords: *fiscal policy, economic security, environmental security.*

Економічна безпека, як сукупність умов і факторів, що забезпечують позитивну динаміку національної економіки, її здатність задовольняти суспільні та індивідуальні проблеми, призначена зводити до мінімуму загрози зовнішнього і внутрішнього характеру.

Стаття 17 Конституції України проголошує забезпечення економічної безпеки поряд із захистом суверенітету і територіальної цілісності найважливішою функцією держави, справою всього українського народу [1].

Задоволення потреб в економіко-правовій сфері є найбільш важливою умовою функціонування будь-якого цивілізованого суспільства. Водночас, на думку академіка О. Бандурки та О. Кібік, саме в економічній сфері містяться головні загрози для економічної та національної безпеки України [2].

Одну з фундаментальних складових економічної системи становить фіскальна, оскільки вона забезпечує фінансовими ресурсами практично всі складові економічної безпеки: фінансову, соціальну, правову, екологічну, військову тощо. Податкові платежі є головним джерелом дохідної частини бюджетів та державних централізованих фондів для задоволення суспільно необхідних і законодавчо встановлених видатків, тобто забезпечення життєдіяльності суспільства. Значення фіскальної складової в сучасному світі настільки велике, що зміст завдань, які стоять перед фіскальною політикою, без розгляду їх з позицій взаємозв'язку та взаємовпливу з економічною безпекою здатне призвести до втрати послідовності та ефективності фіскальної (податкової) стратегії.

Сьогодні, як ніколи раніше, існують всі підстави стверджувати як досконалий факт про багаторівневу систему фіскальної безпеки на рівні держави, окремих регіонів, підприємств, установ, а також окремої фізичної особи. Це означає, що з податковою системою пов'язані інтереси не тільки суспільства і держави, але й усіх громадян, груп населення, підприємств і організацій. Надання державою громадянам суспільних благ і послуг, пов'язаних зі створенням нових робочих місць, підтримкою загальної зайнятості, суспільним забезпеченням і захистом, освітою і охороною здоров'я, охороною природного середовища, безпекою, а також їх кількість і якість повністю залежить від масштабів податкового потенціалу країни, ефективності податкового навантаження і справедливості податкової системи.

Таким чином, податки і їх фіскальна функція об'єктивно включені в систему економічної безпеки, і це реалізується із декількох важливих позицій. По-перше, як ресурсний фактор, що перебуває в руках держави. По-друге, як інструмент впливу на економічні і соціальні процеси. По-третє, як фактор зворотної залежності функціонування держави від платників податків і зборів. Одне порушення фіскальної, а звідси і фінансової безпеки зможе стати реальною загрозою ефективному державному устрою. Значення податкових платежів, як фактору економічної безпеки залежить від

багатьох зовнішніх чинників, а саме: особливостей конкретного етапу економічного розвитку, характеру економічної політики, що реалізується, реального співвідношення фіскальної і регулюючої функцій податків, що відображаються в податковій політиці тощо.

Податкові платежі були і залишаються основою існування будь-якої держави. Сумарні доходи бюджету України в реальному вираженні зменшилися на 16,7% у І півріччі 2022 р. і зросли на 18,2% у І півріччі 2023 р. відносно І півріччя 2021р. Податки і збори формують понад 70 % доходів зведеного бюджету України, а звідси очевидний їх суттєвий вплив на соціально-економічний стан суспільства.

Разом з тим, є ряд факторів, що становлять найбільшу загрозу економічній безпеці держави в контексті фіскальної політики, це насамперед:

– несплата податкових платежів внаслідок довготривалої загальної фінансової кризи у реальному секторі економіки;

– криза платежів і стагнація виробництва в т. ч. пов'язана з військовими діями на окупованих агресором територіях;

– ухилення від виконання податкового обов'язку і приховування доходів;

– велика частка надання, інколи необґрунтованих, податкових пільг платникам податків та ін.

Тому сьогодні важливо більше приділяти увагу на податкові процеси не лише в межах мікро- та макропрагматичного підходу, але й з позицій впливу на економічну, національну безпеку, як інструменту реалізації цих стратегічних завдань і цілей.

Одним з факторів, що гарантують податкову, а звідси і фінансову та економічну безпеку, є розробка і реалізація ефективної податкової політики. Особливої уваги потребує прогноз динаміки економічного потенціалу країни, досягнення необхідної адекватності між реальними показниками економічної результативності та реальними обсягами податкових надходжень.

Прогнозні показники фіскальної політики – вирішальний фактор економічної безпеки України, а це стан захищеності та рівень розвитку економіки країни, який забезпечує усі потреби держави та її громадян і передбачає як незалежність економіки в своєму розвитку, так і можливість її автономного існування під дією несприятливих зовнішніх і внутрішніх факторів, а також наявність ефективних механізмів протидії та системи виявлення, попередження і знешкодження не тільки найнесприятливіших зовнішніх і внутрішніх факторів та загроз, а також і причин та умов, що сприяють їх появі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 01 січня 2020 р. *Відомості Верховної Ради України.* URL : http://surl.li/gdyl

2. Кібік О. Економічна безпека. Київ : Фенікс, 2018. 126 с.

3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію забезпечення державної безпеки» : указ Президента України від 16 лютого 2022 року № 56/2022. URL : http://surl.li/npujx

4. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII : станом на 31.03.2023. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text